

“Şimdi uzaklardasın”

Tarihi İpek Yolu üzerinde, gümüş renkli yamaçlara yaslanan Süleymaniye, Gümüşhane'nin en eski yerleşim yeridir. Kanuni Sultan Süleyman'dan yadigâr doğal ve kentsel bir sit alanı olan bu antik kent, Türklerin, Ermenilerin ve Rumların uzunca bir süre birlikte yaşadıkları sevgi, hoşgörü ve barış yerleşimidir.

Şehir merkezine 4 km mesafede, şehrin güneybatı yamacında yer alan ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1520-1566 yılları arasında “Canca”, Kurtuluş Savaşı'na kadar “Gümüşhane” ve daha sonra da Süleymaniye Mahallesi olarak anılan bu yerleşim yeri, günümüzde Eski Gümüşhane olarak adlandırılmaktadır.

Süleymaniye'de yer alan 15. yüzyıl Osmanlı dönemine ait hazire ve mezarlıkta yer alan mezarlardan bazılarının baş taşı kavuklu ve üçgen başlıklı; ayak taşları ise düz ve kitabelidir.

Devamı 8. Sayfada

GÜNCEL

DİLİ OLSA DA
KONUŞSA

► 3. Sayfada

AKTÜALİTE

ÇOKTANDIR
SÜLEYMANİYE

► 6. Sayfada

TARİH

İSMİ İLE MÜSEMMA
KENT: GÜMÜŞHANE

► 9. Sayfada

KÖŞE YAZISI

REPLİK ODUR KI
HAYALİ CİHAN
DEĞER

► 5. Sayfada

KÜLTÜR-TURİZM

MASALLARIN
KAYIP DÜNYASI

► 4-7. Sayfada

Başımız sağolsun...

Piyade Uzman Çavuş Onur Tunçel, 02 Haziran 1991 tarihinde Trabzon'da dünyaya geldi. 31 Temmuz 2014-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında Sarıkamış 9'uncu Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı

emrinde görev yapmış, 2016 yılı genel atamaları ile Kars 14'üncü Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı emrine atanmıştır.

Piyade Uzman Çavuşumuz, 05 Ekim 2016 tarihinde Kağız-

man Şehit Tepe üs bölgesinde görevi başında şehadete erişmiştir.

Nur içinde yat şehidim. Vatan bir evladını daha kazandı. Allah senin gibi yiğitleri başımızdan eksik etmesin.

"Gümüşhane Kültür Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi" Projesi Tamamlandı

Tarihi ve kültürel eserleri, doğal güzellikleri, yaylaları, zengin mutfak kültürü ve farklı dinlere ait mekânlara ev sahipliği yapması gibi birçok özelliğiyle turizmde bir cazibe merkezi olma potansiyeline sahip olan Gümüşhane'nin günümüze taşıdığı mirası tüm dünyayla paylaşarak gelecek nesillere ulaştırmak amacıyla, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın da katkılarıyla gerçekleştirilen "Gümüşhane Kültür Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi" projesi tamamlandı.

Törende yaptığı konuşmada, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'yla birlikte yapılan Gümüşhane Kültür Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi projesi tamamlandığını kaydeden Vali

Okay Memiş, toplamda 379 km uzunluğundaki 33 yürüyüş rotası, 10 bisiklet rotası ve 5 jeep safari rotasından oluşan kültür rotalarının, başta Zigana Kayak Merkezi, Çakırgöl, Santa Harabeleri, Krom Antik Kenti, İmera Manastırı, Süleymaniye Mahallesi, Artabel Gölleri Tabiat Parkı ve Örümcek Ormanı gibi, hepsi birbirinden değerli turizm bölgelerinden geçtiğini belirterek, "Hakikaten bizim turizm geleceğimiz var. Ama bunun için alt yapıyı bitirmemiz lazım. Şimdi, İl Özel İdaresi imkânları ve yetmediği yerde de merkezi bütçe imkânlarıyla yollarımızı tamamlamaya çalışıyoruz." şeklinde konuştu.

Sema doğan parkı

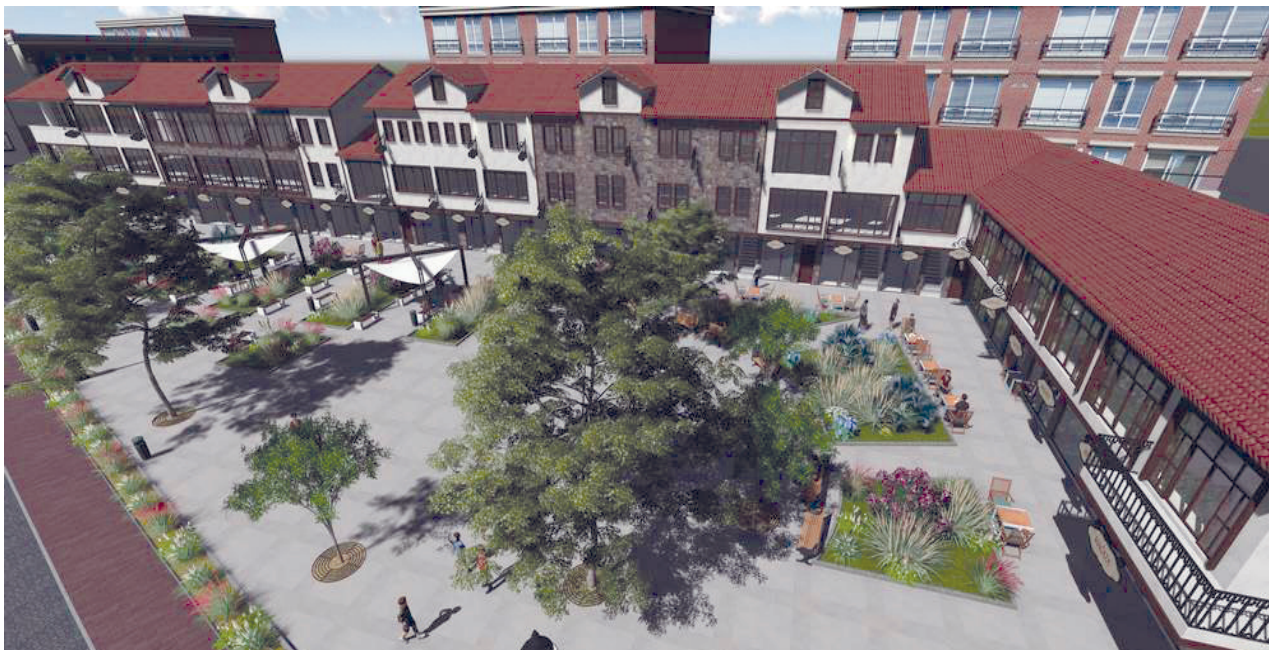
Gümüşhane belediyesi tarafından 2008 yılında Aydın Doğan Vakfı'na yaptırılan Sema Doğan Parkı, 3 bin 500 metrekaresi kapalı olmak üzere 20 bin metrekaresi alan üzerinde kurulu parkı yeniliyor. Yapıldığı zaman düğün törenleri, konser, konferans gibi etkinliklerin düzenleneceği çok amaçlı salon, yöre insanlarının el becerilerinin geliştirilmesi ve kadınların el emeğinin değerlendirilmesi için atölyeler, yöre mutfağının yaşatılması için bir lokanta, dağın doğal eğimine uygun olarak yerleşen anfi tiyatro, çocuk

oyun alanları, spor ve piknik alanlarının bulunduğu parkta, kapalı alanlar çevreye uyumlu olması açısından bütünüyle ahşap malzeme ve doğal taş kullanıldı.

Gümüşhane Belediye Başkanı Ercan Çimen'in, projelerinden biri olan, halkın sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek parkı yeniden düzenlediklerini belirten Başkan Çimen, "proje ile park'ın 3 bin 500 metre karesi kır düğün alanı, 22 adet kamelya ve her birinin yanında barbeküsü kapsamlı çocuk oyun alanı voleybol ve basketbol sa-

hası, 20 adet kır piknik masası, yapılacak. Parkın etrafı ring halinde komple yürüyüş yolu olacak. Sema Doğan Parkı'nın giriş köprüsü başta olmak üzere, bütün elektrik ve aydınlatma sulama sistemi yeniliyoruz. Ahşap binalarımızı komple ahşap rengine boyadık. Spor alanındaki sahaların dışında jimnastik aletleri ve sporcular için ıslak zeminler yapıyoruz. Girişler komple güvenli ve 50 adetlik açık araç otoparkı yapılacak. Şehrimizdeki insanlarımızın daha aktif kullanacakları sosyal yapıya kavuşturacağız" dedi.

Sokak sağlıklaştırması

Gümüşhane'de 15 Temmuz Demokrasi ve Zafer Meydanında, Valilik ve Belediye Başkanlığı işbirliğinde gerçekleştirilecek olan sokak sağlıklaştırma projesi için işyeri sahipleriyle toplantı düzenlendi. Gümüşhane'de 15 Temmuz Demokrasi ve Zafer Meydanında, Valilik ve Belediye Başkanlığı işbirliğinde gerçekleştirilecek olan sokak sağlıklaştırma projesi için işyeri sa-

hipleriyle toplantı düzenlendi. Zafer Meydanındaki tüm binaların tarihi Gümüşhane evleri şeklinde giydirileceği, finansmanı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanacak olan ve ihalesi yapılan proje için Belediye Başkanlığında gerçekleştirilen toplantıya Vali Okay Memiş, Belediye Başkanı Ercan Çimen, proje mimarları Merve Kullukçu ve Neşe Telli ve meydana ki işyeri sahipleri

katıldı. Toplantıda yaptığı konuşmada düzenleme ile 15 Temmuz Demokrasi ve Zafer Meydanı'nın adına yakışır bir meydan olacağını, tamamlanmasının ardından diğer caddelerin de aynı düzenlemeyi talep edeceklerini ifade eden Vali Okay Memiş, yapılacak olan çalışmada ne Belediye'nin ne de işyeri sahiplerinin cebinden bir kuruş çıkmayacağını söyledi.

Gümüşhane için söyle

Gümüşhane Belediye Başkanlığı tarafından Jova Grup Organizasyon firmasına hazırlatılan 'Gümüşhane İçin Söyle' klbinin tanıtımı gerçekleştirildi. Büyük beğeni toplayan klip ayakta alkışlandı.

Atatürk Kültür Merkezinde düzenlenen programa Belediye Başkanı Ercan Çimen, eşi Gülseren Çimen, İl Genel Meclisi Başkanı Şerif Bayraktar, GTSO Başkanı İsmail Akçay, Gümüşhanespor Kulübü başkanı Kaya Büyükbayraktar, belde belediye başkanları, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, kurum müdürleri, mahalle

muhtarları ve vatandaşlar katıldı. Belediye Başkanı Ercan Çimen'in 29 aydaki çalışmalarını anlattığı programın devamında gerçekleştirilen lansmanda klip 2 kez üst üste izlendi. Gümüşhaneli genç girişimciler Akif Akbulut ve Fatih Karabulut'un sahibi olduğu Jova Grup Organizasyon firması tarafından hazırlanan 6 dakikalık klipte hazırlanan müzik amatör ve profesyonel yerel sanatçılar tarafından seslendirilirken her şeyiyle Gümüşhane'de yapılmış ilk prodüksiyon olma özelliği de taşıyor.

Tarih ve turizm yolu

Gümüşhane Belediyesince Bağlarbaşı Mahallesi'nde yapılan 'Tarih ve Turizm Yolu' projesinin yapım çalışmaları devam ediyor. Belediye Başkanı Ercan Çimen, Sarı köprü olarak adlandırılan bölgeden başlayarak Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevi camisine kadar olan çevre yolu hattını kapsayacak projenin çalışmalarını yerinde inceledi.

DOKA destekli yapılan proje-

nin şehirdeki önemli bir boşluğu dolduracağını ifade eden Başkan Çimen, " yürüyüş yoluyla birlikte Gümüşhane'de bir sosyal donatı alanı daha kazandırdıklarını vurguladı. Tarih ve Turizm Yolu projesi kapsamında yüklenici firma çalışmalarına devam ediyor. İnşallah kısa sürede tamamlayarak halkımızın hizmetine açacağız" dedi.

Zigana tüneline çalışmalar devam ediyor

Tarihi İpek Yolu güzergâhında Doğu Karadeniz ve Kafkasları, Ortadoğu ve İran'a bağlayan Trabzon- Gümüşhane karayolu üzerinde bulunan Yeni Zigana Tüneli'nin Trabzon ayağında da çalışmalar devam ediyor. Gümüşhane'nin Torul ilçesine bağlı Köstere Köyü mevkiinde başlanılan çift tüp çalışmalarında 1,2 kilometrelik mesafe kat edilirken, Trabzon tarafında ise yaşanan kamulaştırma problemi nedeniyle çalışmalara gecikmeli de olsa start verildi. Trabzon-Gümüşhane istikametinde 14 kilometrelik Zigana

Tüneli'nin giriş aynasına gelmeden önce Zigana Tüneli ile birlikte Başarköy'ün altından geçen 2.5 kilometrelik tünelde de çalışmalara başlandı. Yaklaşık olarak 3,5 yıl içerisinde tamamlanması planlanan Zigana Tüneli inşaatının Gümüşhane tarafında Köstere köyü mevkiinde bin 250 metre rakımdan başlayacak ve 500 milyon liraya mal olacak. Tünelin bitimi ile birlikte Gümüşhane Trabzon arası yol standardı üst seviyelere çıkarken yolculuk süresinin de bir saatin altına düşürülmesi hedefleniyor.

"Dili olsa da konuşsa"

Hüseyin ÖZGÜN

Dünyanın en büyük canlısı hangisi diye sorulsa cevabınız ne olurdu?

Yükseklikleri 4-5 metreyi, ağırlıkları 4-5 tonu bulan, karada yaşayan hayvanların en büyüğü olan Fil mi?

Hayır.

Bir kolunun uzunluğu 9 metre olabilen, toplam ağırlığı 272 kilograma ulaşan, köpekbalığı dâhil her türlü deniz canlısıyla beslenebilen Dev Ahtapot mu?

Hayır.

Uçsuz bucaksız okyanuslarda küçükmüş gibi görünen, gezegenimizin en büyük hayvanı olarak kabul edilen 30 metrelik boyu, 200 tonluk ağırlığı ile en büyük dinozordan bile daha büyük olan Mavi Balina mı?

Hayır.

Yoksa ABD'nin Oregon Eyaletinde tespit edilen ve yaklaşık 9 kilometreka-

relik bir yayılım alanı, 605 ton ağırlığa sahip olduğu düşünülen Bal Mantarı Kolonisi mi?

Hayır.

Dünyanın en büyük canlısı bunların hiç birisi değil. Bu canlı neredeyse her insanın bildiği ve sonbahar aylarında giymiş olduğu sarı gelinlik ile fotoğrafçıları peşinden koşturan Titrek Kavak'tan başkası değil.

Tüm canlılar içerisinde en büyük olan, her gün karşı karşıya olsak bile birçok sırrını bizlerden gizlemeyi başaran Titrek Kavağın, yeryüzünde 15-20 metrelik boya ulaşmakla birlikte yeraltında aynı köke sahip tek bir organizma olduğunu biliyor muydunuz?

Latince olarak Populus tremuloides adı verilen kavaklardan oluşan ormanlar, bireysel ağaçlardan oluşmuş gibi görünse de gerçekte aynı kökte vücut bul-

muş ve kolonileşmiştir. Kilometrelerce alana yayılmış Titrek Kavak Ormanı, aynı gen özelliklerine sahip ağaçlardan meydana gelebilmektedir. Toprağın altında birbirinin devamı niteliğinde devasa bir kök ağı oluşturan kavak, yeterli ısı ve ışık ile yeni filizler vererek koloniler meydana getirir. Bu kolonilerin birleşimi de bireysel ağaçlar gibi görünen ormanları oluşturur. Yüzlerce dönümlük alana yayılabilen Titrek Kavak kolonileri binlerce ton ağırlığa ulaşabilmektedir. Kıyaslama yapmak gerekirse; bir fil küçük bir tavşan, dev ahtapot bir kaç fidan, bir mavi balina ise bir insan boyutundan öteye geçemez.

Bilindiği üzere ağaçlar, tüm bitkiler de olduğu gibi çift yönlü büyüye-bilen canlılardır. Bu çift yönlü büyümede kökler yerçekimi istikametinde ilerlerken, gövdeler ise karşı bir çekimin etkisiyle toprak yüzeyine doğru büyümele-rini gerçekleştirir. Her ne kadar ağaçlar

için gövdelerinin büyüklüğü dikkat çeken unsur olsa da gerçek büyüklük kök-ler ile ilgilidir.

Gümüşhane'de de son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren Titrek Kavak Ormanları; yeşilden sarıya, parlak kırmızıdan kahverengiye kadar oluşturduğu renk cümbüşü, koloniler arasında tezatlar oluşturarak sıra dışı görüntüler verir. Fotoğraf sanatçıları için ilginç kompozisyonlara imkân tanıyan bu renk geçişleri, yakalanan karelerde yağlı boya tabloları kışkıracak özellikler taşır. Gümüşhane'de oluşan bu kompozisyonların bir özelliği de, ilin coğrafi yapısı ve rakım farklılıkları nedeni ile bu güzelliklerin Ekim ve Kasım ayları boyunca gözlemlenebilir olmasıdır.

MASALLARIN KAYIP ÖRÜMCEK ORMANLARI

Labirenti andıran patikaları, gökyüzüne tırmanan ağaçlarıyla büyük bir orman... Avrupa'nın en uzun göknar ve ladinlerinin boy verdiği bir ağaç müzesi... Gümüşhane'nin Kürtün İlçesinde ki Örümcek ormanı, dik yamaçları, çağılıtlı dereleleri, doğasındaki özel bitkileri, barındırdığı yaban hayatıyla masalların kayıp dünyasına açılan bir coğrafya parçası.

Çok geniş bir alana yayılan Örümcek Ormanı 30 bin hektar. Yemyeşil yaylaların uzandığı zirvelere kadar tırmanıyor. Orman içi patikaları izleyerek kat edecek rota 100 kilometreye varıyor. Örümcek ormanlarında ağaçlara iki tür damga vurulur. Avrupa'nın en boylu ağaçları buradadır; onlara balta vurulmasını kesilmesin diye, sıırım gibi düz pürüzsüz, yakışıklı gövdeleri damgalanarak koruma altına alınırlar. Mitolojik dönem Türk düşüncesinde kutsal ağaç, Tanrı'ya ulaşmanın yoludur. İnanca göre kutsal dağlar gibi kutsal ağaçların da başları insan gözüyle görülmeyecek şekilde göğe doğru uzanmakta ve bu düşünceye göre gökte olduğu farz

edilen ve bir ışık âleminde ibaret olan Cennet'e ulaşmaktadır. Ulu Ormanın kutlu ağaçları, Köylüler Örümcek ormanlarında ki ağaçları böyle nitelendiriyor, onlardan bahsederken saygıda kusur etmiyorlar. Ağaçları göğe tırmanan bu ormanla iç içe olanların bu davranışları şaşırtıcı değil. Ormanın imkânlarından faydalandıkları için bir minnet duygusunun yanı sıra daha derinde yatan nedenleri var. Anadolu'yu yurt seçen göçebe Türklerin yerleştikleri bölgelerden biri de Gümüşhane çevresiydi. Ormanların yer aldığı Harşit Vadisi, yaz boyunca yükseklerde bulunan yaylalarda konaklayan göçebelere ağırlamak için mükemmel bir ortamı. Ama yaylalara ulaşmak için ormanları aşmak zorundaydılar. Geçit vermez tehlikelerle dolu ormanı Kaynağını Orta Asya bozkırlarından alan gelenekleri ve inanışları ile ormana yabancı kalmadılar, ondan çekinmeden bir ruhu olduğuna inandıkları ağaçlardan oluşan bu devasa ormanı kutsal bildiler. O günden bu güne anlayışlar değişti, inanç sistemi sistemi değişti, hayat kendine yeni

bir yol açarak göçebelik anlayışını kaybetti. Ama ormana duyulan saygı dildeki ifadeleriyle kaldı, Örümcek Ormanları hala kutlu ağaçlara sahip ulu bir orman... Örümcek ormanları, adını ilk duyanlarda korkuyla karışık bir saygı uyandırıyor. Ormanlar genellikle buldukları yerler ile anılıyor. İnsanın kafasında masalların kayıp dünyası canlanıyor. Çocukluğumuza gidiyoruz bir anı, bir düşünceye geçiyor vahşi hayvanların, cinlerin, perilerin envai çeşit yaratığın at koştuğu bir orman sadece masallarda değil kendi ruh dünyamızın derinliklerinde bir yerde saklanmış bekliyor.

Örümcek Ormanı masalların ormanıdır, çünkü o gerçek bir ormandır. Ağaç ve bitki çeşitleriyle, hayvanlarıyla, labirenti andıran patikalarıyla... Bitkiler dünyanın biyolojik çeşitliliğinin çok önemli bir parçası ve insan refahının temininde başvurulan temel kaynaklardandır. Bunun yanı sıra temel besin ihtiyacını karşılayan tarımsal ürünler ve binlerce yabani bitki dünyanın bütününde insan varlığının çoğa-

larak devam edebilmesi açısından korunma, giyinme, ısınma, ilaç, yiyecek sağlama potansiyeline ve büyük ölçüde de ekonomik ve kültürel öneme sahiptir, Gümüşhane dağları yalnızca doğası ile değil flora ve faunası ile de son derece zengin yaylalar yaratır. Nemli iklimin sonucu olarak muhteşem bir bitki örtüsüne sahip Gümüşhane'de, özellikle yaylalarda 2500 çeşit epidemik bitki olduğu ve bunun 500'nin bölgeye özel türlerden oluştuğu biliniyor. Yayla kültürü ile özdeşleşmiş olan Karadeniz insanı bu özel çiçeklere koyduğu isimler ile hem yaşamını ayarlıyor, hem de doğaya yakınlığını simgeliyor. Gümüşhane Dağları ile Zigana dağlarını karşı karşıya getiren Harşit Çayı, Karadeniz ile Doğu Anadolu arasında geçiş iklimine sahip. Yükseklerde kestane, kızılbaş, meşe, kavak, gürgen ve kayınlar her mevsim değişik görüntüler sunarak yamaçları ve sırtları farklı renklere boyar. Özellikle kışın yaprak dökken ağaçlar bu renk cümbüşünü, sonbaharda doruk noktasına çıkarır. Sadece ağaçlarda değil defne, şimşir,

karayemiş, böğürtlen çeşitlilik sıralamasında en önde yer alır. Yaylalarında yetişen iki çiçek, Vargel ve Vargit bunlara en güzel iki örnek. Yaz başında açan ve beyaz çiçekleri olan Vargel, yayla sezonunun başladığına, sonbahar çiçeği olan mor renkli Vargit ise kışın yaklaşmakta olduğunu işaret ediyor. Latince adı "Colchicum Autumnale" olan Vargit, bölgenin neredeyse sembolü gibi. Çiğdem benzeri bir çiçek olan Vargit Eylül-Ekim aylarında, yüksek yayla ve ormanlık alanlarda açıyor. Bu çiçek bulunduğu bölgeye göre "Güz gülü" ya da "Döngit" gibi isimlerle de anılıyor. Öte yandan son derece zehirli olan Colchicum türü bu çiçeklerin hem insanlar hem de hayvanlar için öldürücü olduğu biliniyor. Tropik bölgeler dışında dünyada pek az ormanda görülebilecek kadar çok sayıda ağaç türünü barındıran Kürtün ilçesi ormanları, adeta ağaç müzesi görümüyle görenleri cezbediyor. Örümcek Ormanı, bu zenginliğin dalga dalga yayıldığı bir ağaç müzesi. Labirenti andıran patikaları, göğe tırmanan kutlu ağaçlarıyla

la ulu bir orman... Avrupa'nın en uzun göknar ve ladinlerinin boy verdiği bir ağaç müzesi... Gümüşhane'de ki örümcek ormanı, hırçın yamaçları, çağılıtlı dereleleri, şelaleleri, bitkileri ve barındırdığı hayvanlarıyla, masalların kayıp dünyasına açılan mucizevi bir coğrafya parçası...

Gümüşhane'nin Kürtün ilçe sınırları içerisinde 1215 metre rakımda yer alan Örümcek Ormanları 38 bin hektar alana yayılmıştır Bu meşcere de Avrupa'nın en uzun göknarları ve Balkanların, Kafkasların en boylu ve çaplı ladinleri yer almaktadır. Kürtün İlçe merkezine 12 kilometre mesafedeki Örümcek ormanları içinde yer alan anıt köknarların en büyüğü 61,5 metre boyunda, 2,19 metre çapında ve çevre genişliği de 6,91 metre olup Avrupa'nın en büyük göknarıdır. Diğer yandan Örümcek Ormanları içerisinde yer alan Avrupa'nın en uzun göknarları 54,5 metre, 53,5 metre, 52,5 metre boylarındadır. Bu ölçülerdeki diğer göknarlar ise 450 yaşında.

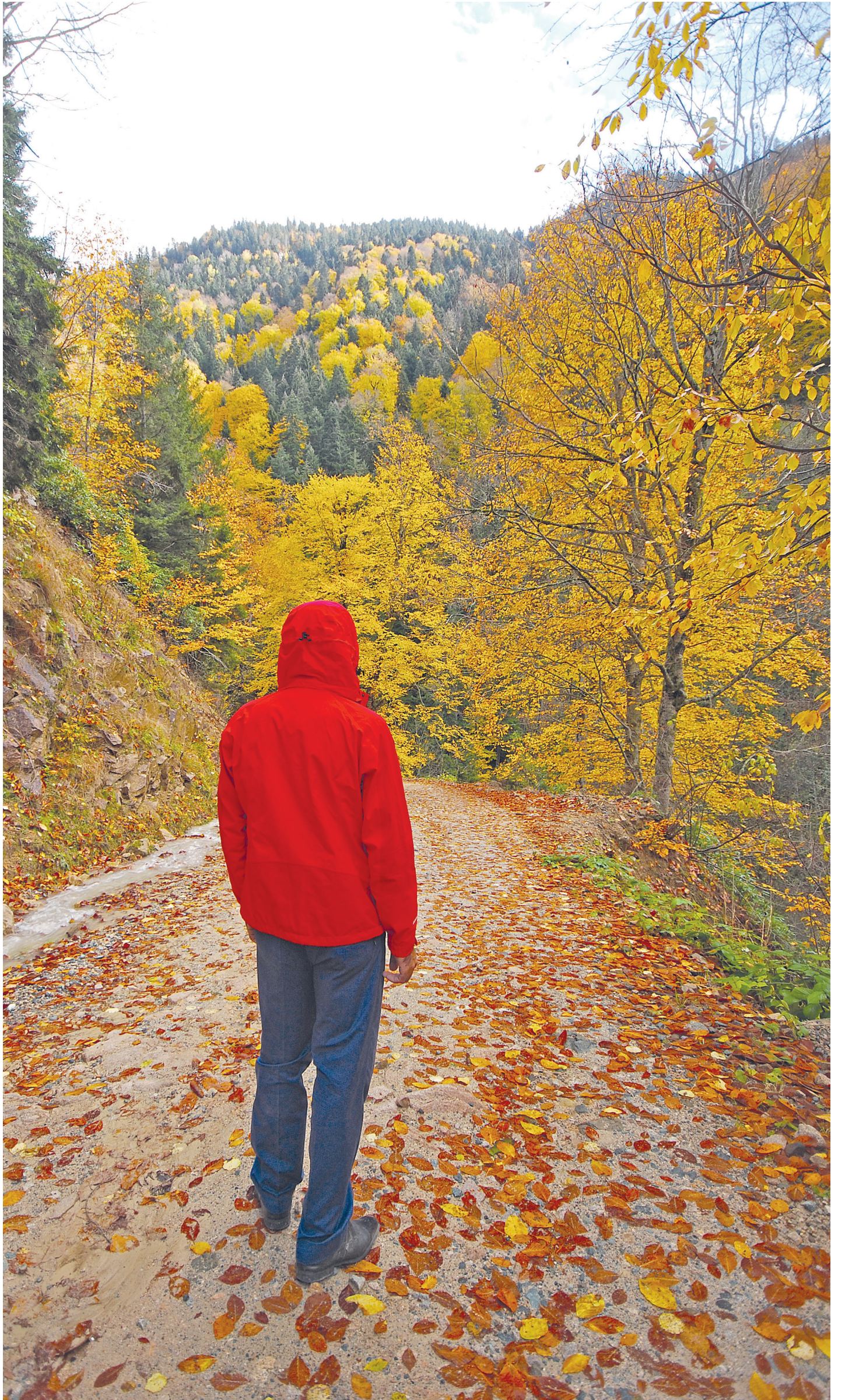
DÜNYASI,

Engin DOĞRU

Çıkrık Düzü mevkiinde 1370 metre rakımda Doğu Ladinleri Örümcek ormanı kapısında sizi bekleyen iki dev gibi karşılar. İnsan Örümcek ormanına ne niyetle gelse; bambaşka bir dünyanın sınırları içine kapanır. Heybetli ağaçların arasından geçerken, bitkileri, mantarları inceleyen köylülerin ayı ve yaban domuzu hikâyelerini dinlerken her adımda ormanı ciddiye almak zorunda kalır. Bu dev ormanda dolaşmanın birkaç yolu vardır; ya nesiller boyu kullanılan patikaları deneyecek ya da kendi oluşturduğunuz patikayı kullanacaksınız ya da kamyonların tomruk taşıdığı orman yolunu izleyeceksiniz. Tabiat koruma alanları içerisinde yer alan bu ağaçları görmek ve ormanı gezmek bizim olduğu kadar herkesin de ilgisini çekecektir.

Kürtün 'de dağlar yemyeşil yol boyunca uzanıyor, o dik yamaçlara kondurulmuş köy evleri yeşil deniz içinde parlıyor. Bazen sisin ardında

kalıp görünmüyorlar bile. Patika bir yoldan kıvrıla kıvrıla dağa tırmanmaya başlıyoruz. Ne kadar çıksak yol bitmiyor. Dağdan gelen suyu, çevredeki böğürtlenleri tatmak için duruyoruz. Sis basmadan Avrupa'nın en uzun köknarlarının bulunduğu noktaya ulaşmak gerek. Tam 450 yaşında bu ağaçlar. Hemen yukarıda Türkiye'nin en uzun ladinleri... Sis yavaş yavaş inmeye başlıyor. Anıt ağaçların kuytusunda yürüyorum, yakınlardan bir su sesi geliyor. Minik bir şelale... Su akıp gidiyor, çevre ıssız, sessiz, puslu ve hafif ıslak. Ağaçların ihtişamlı yüksekliklerinden gözlerimi toprağa çeviriyorum. Her yer, pırıl pırıl parlayan, kıpkırmızı minik dağ çilekleri. Bir tane ağzıma atıyorum. Bir tane, bir tane daha... Adım adım dağ çileğinin peşinden ormanın derinliklerine dalmak, her şeyi geride bırakmak... Yüzümde hafif bir gülümseme, usul usul yürüyorum.

Replik odur ki hayali cihan değer

Mustafa ORHUN

Dinçer Çekmez de ayrıldı aramızdan. İrtihal-i dar-ı beka eyledi geçenlerde, sessiz sedasız göçtü gitti diğerleri gibi. Pek çoğumuz farkında bile olmadık. Haber bültenlerinde rastgele tesadüf edenlerimiz, 'Aaaa, O mu ölmüş?!' diye acı, merhamet ve sempatiyle marine edilmiş garip bir üzüntü haliyle karşıladı durumu. Tıpkı benim gibi içinden bir parçanın daha koptuğunu hissetti. Dinçer Çekmez'i isim olarak Türkiye'de hiç kimse'nin tanığını zannetmiyorum. Sokakta rastgele soracağınız yüz kişiden alacağınız cevap muhtemelen, 'Hayır, tanımıyorum!' olacaktır. Oysa Türk sinemasında onu bir ikon haline getiren 'Mazlum'u getirin bana!' repliğini duyunca, eminim hepiniz hatırlayacaksınız. Ne tuhaf değil mi? Hiçbirimizin tanımadığı ama hakikatte hepimizin tanıdığı bir isim Dinçer Çekmez. Yeşilçam filmlerinin emektar sine-ma sanatçısı.

Sinemayı diğer sanat dalları arasında ayrıcalıklı kılan unsurların başında replikler geliyor. Esasında tiyatro literatürüne ait bir terim replik. Türk Dil Kurumu, repliği, 'Oyuncunun, sözü karşısındakine bırakırken söyleyeceği son söz' olarak ifade etmiş. Başka bir ifadeyle, görsel sanatların öne çıkan iki önemli türü, sinema ve tiyatronun kullandığı özel bir dil olarak tanımlamak mümkün. Özel diyorum zira metin ya da senaryo yazarının özenle seçtiği kelimelerden müteşekkil. Bütünü oluşturan parçalardan her biri. Sanat erbabının, hem yazarken hem de oynarken eksiksiz ve kusursuz olması adına büyük çaba harcadığı kurgusal bir anlatı düzeni. Eserin niteliğini, kalitesini ve algısını tespit etmede büyük rol oynadığı için, onu ortaya koyan insanlar tarafından adeta bir kuyumcu titizliğiyle işleniyor. Yazar için sözcüklerin seçimi; metni canlandıran için ise jest, mimik, ses

tonu vb. unsurlar büyük önem arz ediyor. Yazarın ruh dünyasındaki ideal anlatının, yönetmenin sevk ve idaresi altında oyuncu tarafından hayata geçirilmesi mevzu bahis. Son derece hayati bir mesele. Ehemmiyet kesbetmesi o yüzden.

Ama yine de son sözü seyirci söylüyor. Takdir makamı orası çünkü. Metni yazan kişinin, hangi repliklerin seyirci nezdinde itibar göreceğine dair bir tahmini vardır kuşkusuz. Fakat o tahminlerin yüzde yüz isabet sağlayacağını düşünmek zor. Zira karşınızdaki sizin gibi muhakeme gücü olan bir kitle var. Onların beğenisini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler söz konusu. Diğer taraftan yazılı metnin, kurgu sırasında alacağı şekli de göz ardı etmemek gerekir. Senarist-yönetmen-oyuncu üçlüsü arasında kusursuz bir iletişim ve neticesinde mükemmel bir kurgu olabilir; fakat bu seyircide aynı reaksiyonu uyandırmayabilir. Metni tersten okuduğumuzda, eğrisi doğrusuna denk gelecek şekilde bir anlatımın

ise seyirciyi etkileyebileceğini varsayabiliriz. Esasında meselenin nirengi noktası burası. Seyirciyi memnun eden yönetmen, onu bir noktada yakalayan senarist, ona dokunan oyuncu, amacına ulaşmış demektir. Ölçü nedir diye soracak olursanız, konu yine aynı noktada düğümleniyor: *replikler ve icra makamı*. Benim nazarımda bir film, bütçesi ne olursa olsun, en az bir repliği ve o repliği canlandıran kişinin hatırlanması halinde başarılı demektir. İsterseniz buyurun, hep birlikte sağlamlasını yapalım.

Bizim kuşağın dağarcığında kayda değer sayıda replik olduğuna eminim. 'Benim adım Tatar Ramazan, ben bu oyunu bozarım!' repliğini hangi birimiz hatırlamaz? Kadir İnanır'ı ölümsüzleştiren, Tatar Ramazan film serisini baki kılan elbette o sihirli kelimelerdi. Kadir abimizin karakteri canlandırırken giydiği siyah kabadayı yeleği, elindeki tespih, filmin geçtiği cezaevi koğuşu ve rol arkadaşı Yaman Okay yavaş yavaş gözünüzde canlanmaya başladı değil mi? Bütünü oluşturan tek bir parçanın, basit bir cümlelerin nelere kadir olduğunu görüyorsunuz. Bir anahtar misali kapıyı açtı ve bizi başka bir dünyanın içine çekti bir anda.

'Herkeşe benden çayyy!' diye kahveye giren delikanlıya, 'Ben istemem!' diye cevap verir yan masadan biri. 'Peki, Şakkir'e çay yok!' cevabını alınca, 'Ne demek 'Şakkir'?! Şakkir abi, ağa, dayı dicesi!' diye uyarır. Oturduğu sandalyeye iyice yayılan genç delikanlı, 'O günler bitti artık, ikimizin de minibüsü var, kardeşimim artıkk Şakiiir!' diye mukabele eder. Gerisini biliyorsunuz zaten. Kırmızı mont, turuncu kaşkol, bitirim yürüyüş, kahve ortasında atışma faslı vs... Cahit Berkay'ın film müziği, Şener Şen ve İlyas Salman'ın usta oyunculuğu ve Sinan Çetin'in ölümsüz anlatımıyla Yeşilçam'ın unutulmaz klasikleri arasındadır 'Çiçek Abbas'.

Bir otel odası. Tahmin edeceğimiz üzere bir erkek ve bir kadın var kadrada. Odaya hışımla giren başka bir kadın ve küçük bir

çocuk sahneyi değiştiriyor. Üzerinde şort ve atlet olan erkek, alelacele sağ ayağını yatağa koymuş, en az kendisi kadar çıplak vaziyette olan kadına talimat veriyor: 'Yaz kızım, 200 torba çimento, 20 kamyon çakıl...' Türk sinemasının en absürt komedi sahnelerinden birisi. Yazarken dahi tutamıyorum kendimi. Yarı çıplak bir kadının otel odasında daktilo başında yazı yazıyor olması hangi aklın ürünü olabilir? Ya kendisini başka bir kadınla, cürmü meşhut halde yakalayan eşini kandırmak için böyle bir yola tevessül etmek? Daha kolay bir soru soralım. Yeşilçam'da bu sahneyi en ideal kim canlandırabilir? Şener Şen dediğinizi duyar gibiyim.

Şener Şen'in İlyas Salman'a kan kusturduğu bir diğer başyapıttan başka bir cürmü meşhut hâli. Nişanlısını filmin ana karakterlerinden Maho ile basan Bilo, makul bir izahat beklemektedir. Böyle bir sahnenin mantıklı izahı olabilir mi?! Söz konusu izahatı yapacak kişi 'Maho' namıyla meşhur Şener Şen ise gerisi teferruattır. 'Yaptım, evet yaptım, ama sor bir kere niye yaptım!'. Evvela: 'Sormiriim ula, sormiriim!' diye feveran etse de daha fazla direnemez Bilo. Maho'nun yapacağı makul(!) açıklamayı büyük bir sabırsızlıkla beklemektedir: 'Çünkü ben de sevdim Zeyno'yu. Karım bi çiğ köfte bile yedirmiir bana. Benim de hakkım değil mi sevdalanmak? Yerin dibine giresi Maho âşık olamaz mı?! Beni affetme istersen, ama aşkımi affet!'

Sevdiği kıızı almak için başlık parasına ihtiyacı olan Feyzo'nun, gurbet ellerde çalışması gerekmektedir. Amma velâkin ağayı bir türlü ikna edemez. Kendisini köyden kovması için yaptığı bütün girişimler, türlü numaralar sonuçsuz kalmıştır. Misafirinin yanında fotr şapkasına oturmuştur ağanın. 'Koviir misin ağam beni?' Ağa sinirlenmiştir; ama 'Kovmiirim ula kovmiirim!' diyerek falaka cezasıyla geçitirir. Feyzo pes etmez, başlık parası için köyü terk etmesi şarttır. Arkadan usulca yanaşıp sağ elin işaret parmağıyla taciz eder ağayı. 'Koviir misin ağam beni?' En az kendisi kadar inatçıdır ağa: 'Kovmiirim ula kovmiirim!' Canına tak etmiştir artık Feyzo'nun. Serinlemek için havuza giren ağayı bu defa küçük abdestiyle ikna etmeye yeltenir. Göz göze geldiklerinde, ağanın, 'O ne?! Ula dur! ikazına aldırış etmez ve def-i hâcetini giderir: 'Bu suyun esansı eksik ağam, itibarına gölge düşii!' Bu defa amacına ulaşmıştır sanki Feyzo, ağanın hiddetinden öyle anlaşılır: 'Kovdun mu ağam?' 'Govmiiriimm ula govmiiriimm!'

Netice itibarıyla köyü terk eder Feyzo. İstanbul'un yolunu tutar ve alelacele işe koyulur. İnşaatta rençberlik etmek için kendilerini inşaat sahasına götürecek kamyonun başında dikilir. İri yarı ve sağlam gördüğü işçileri: 'sen gel, sen gel, sen, sen...' diye insan hak ve hukukunu hiçe sayarak kamyonu alan şoförle didişir durur: 'ee bennn???' Feyzo'yu çelimsiz gören ustabaşı, her defasında iteler Feyzo'yu, zira onu kafasında bitirmiştir. Kamyonun kasası kapanmak üzereyken son bir canhıraş hamle yapar ama nafiye, yeni bir dirençle karşılaşır, 'Sen gelme ulan ayı!!!'

Bizim Feyzo ile baş etmek ne mümkün! Kapıdan kovsalar bacadan girecektir. Öyle de olur zaten. Kim çıkarsa çıksın karşısına, fazla direnemez. Eee ağaya kafa tutmuş adam! Haftalığını almak için girdiği kuy-

rukta olduğu gibi, hayatın gerçekleriyle karşılaştıkça bocalar sadece. Her işçiye 300 lira verilirken kendisine 100 lira verilmesi canını sıkır: 'Hepsi bu mu gurban? Benim ki niye ötekilerden esgikk?' Çünkü ötekiler sendikalıdır. Bu cevap kesmez bizim Feyzo'yu: 'Ee ben de Harranlı'yam!'

Söz ağalardan açılmışken Haraptar Köyü'nün Züğürt Ağa'sından bahsetmemek olmaz. Yavuz Tuğrul'un senaryosunu yazdığı, Nesli Çölgeçen'in yönettiği, Şener Şen ve Erdal Özyağcılar'ın olağanüstü oyunculuğuyla Yeşilçam klasikleri arasına giren 'Züğürt Ağa'. Tesadüf ettiğimde iki elim kanda olsa vakit ayırdığım bir başyapıt. Marabalarına kızdığı vakit: 'Bak sataaraaamm köyü haa!' diye onları tehdit eden ağanın hikâyesi. Tehdit ettiği marabalarla İstanbul'da aynı kaderi paylaşan, ekmeke parası uğruna girdiği hayat mücadelesinde domates satmak zorunda kalan yitik bir hayat: 'domates... domatess... domatesss...'

Merhum Kemal Sunal'ın, 'Umu-dumuz Şaban' filminde muhtar seçildikten sonra yaptığı, değme siyasetçilere taş çıkartan o ölümsüz nutkunu hatırlayacaksınız muhakkak. Kalabalıklar önünde 'kürsü sendromu' yaşayan insanların feyz alması lazım gelen bir konuşmadır. Dilerseniz ben daha fazla konuşmayayım ve üstadı kürsüye davet edelim: 'Şimdi ben buraya neden çıktım? Niçin çıktım? Nasıl çıktım? Bunu izaha gerek yok. Gördünüz, yürüdüm, çıktım. Ama çıkmamış da olabilirim! Çıkmışsam çıkmışımdır, çıkmamışsam çıkmamışımdır. Görünen köyüyy, uzakta değildir. Buraya çıktık da sonradan çıkmadık mı dedik?! Bunlar bir takım uydurma laflardır. Sahi yahuu, ben buraya neden çıktım? Kim çıkardı ulan beni buraya???'

Şaban'ı oraya çıkaranlar, Yeşilçam'ın klasik haline gelmiş özel sahnelerini ön plana çıkaranlardan başkası değil. Türk sinema seyircisini temsil kabiliyetinden dem vurup, nalıncı keseri gibi bütün parsayı toplayacak değilim. Elbette meselenin bize hitap eden bir yönü var. Cevahirin kadrini, cevher fûrûşan olmayan bilmezmiş. Antonius gibi vefasızlık yapamam. Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek icap eder. O yüzden bugün buraya Sezar'ı gömmeye değil övmeye geldim. Dilimizde damağımızda, gözümüzde gönlümüzde tat bırakan isimleri saygıyla anmaya geldim. Büyük bütçeli yapımların birbiriyle yarıştığı Hollywood sinemasına, mütevazı ve samimi Yeşilçam sinemasını temsilen Yaşar Usta'nın ağzından meydan okumaya geldim: 'Bak beyim, sana iki çift lafım var. Koskoca adamsın. Paran var, pulun var, her şeyin var. Binlerce kişi çalışıyor emrinde. Yakışır mı sana ekmele oynamak? Yakışır mı bunca günahsız, çoluğu çocuğu karda kışta sokağa atmak, aç bırakmak? Ama nasıl yakışmaz! Sen değil misin öz kızına bile acımayan, bir damlacık saadeti çok gören! Anlamıyor musun beyim, bu çocuklar birbirini seviyor. Ama ben boşuna konuşuyorum. Sevgiyi tanımayan adama sevgiyi anlatmaya çalışıyorum. Hıh! Sen büyük patron, milyarder, para babası, fabrikalar sahibi Saim Bey! Sen mi büyüğün? Hayır ben büyüğüm, ben...'

ÇOK- TAN- DIR SÜLEY- MA NIYE

-HOÇ -MAT RID -YƏJÜZ AM EYİN

Halim MISIRLIOĞLU

Bakır kapların yerini, çelik, alüminyum ve plastiğe bırakması kalaycılık mesleğini yok olma noktasına getirdi.

Sabah erken saatlerde ayrıldığı evinden ağır adımlarla dükkanının yolunu tutuyor. Tap kaplı sokağı geçerek tah-ta kapının kilidini besmeylele açıp içeri giriyor. Duvarın önündeki ocağı yakıp ateşin

harlanmasını bekliyor. Ateş istediği kıvama gelinceye kadar derin düşüncelere dalıyor, kimbilir kalaycılığa başladığı günden bugüne kadar geçen zaman içinde yolculuk yapar belki de.

Hafızasında canlanan anılarla kah üzülp kah mutluluğu olduğu yüzünden belli.

O mazide uzun bir yolculuk yaparken ateş de istediği kıva-

ma geliyor. Bakır tabağı maşayla tutup ateşte ısıtmaya başlıyor. Tabak yeterince ısınınca diğer tabaktaki kalayı tabağın içerisine döküyor. Ardından bezle kalayı tabağın çeperine sıvıyor. Tabağı titizlikle kalayladıktan sonra işini yapmanın huzuru ve mesleğinin yok olacak olmasının hüznüyle evinin yolunu tutuyor.

..... Usta yörenin son kalaycı ustalarından. Plastik, alüminyum mutfak gereçlerine hakim olmadığı; tabakların, tencerelerin, bardakların, tasların bakır olduğu dönemde henüz 16 yaşında başlamış kalaycılığa. Ardından..... Usta bulunduğu yörenin tüm köylerini karış karış dolaşmış ve gittiği her yörede bakır kapları kalaylamış.

Bakır mutfak gereçlerinin artık kullanılmaması nedeniyle kalaycılığın bittiğini anlatıyor usta. “2000’li yıllarda kalaycılık tamamen bitti. Bakır kaplar ne kadar güzel olsa da artık değeri, kullanılmaması nedeniyle de mesleğimiz bitti. Eskiden kalaycılar bakırcı dükkanlarının yanında olurdu. O dükkanlar kapanmaya başlayınca kalaycılık da yok oldu.”

SON KALAYCI

Yöremizdeki eski evlerde, köylerde her evin bir tandırı vardır. Tandır, ekmek pişirilen küçük bir fırındır.

Süleymaniye Mahallesi’nde Kadirbeyzade İbrahim Müftü Paşa Konağı (Her ne kadar Kadirbeyzade Zeki Bey Konağı olarak geçse de, konağın yapıldığı tarihte Zeki Bey henüz doğmamıştı) güney cephesinde duvardan on metre ileride tandır olarak anılan üç metre çapında bir tümsek vardı. Çocukluğumda buraya Cuma günleri çok ziyaretçi gelip, dertlerinden kurtulmak için dua ederlerdi.

Önerilen ziyaret şekli Cuma selası ile Cuma ezanı arasında üç Cuma üst üstü ziyaret edilirdi. Hatta yabancılar da gelirdi ve Erzurumlu Ağlababa ve Mirati Babaya gittik, onlar bize “Gümüşhane eski şehirdeki tandırı ziyaret edin” dedikleri için ziyarete geldik derlerdi.

Peki bu tandırda yatan kimdir?

Rivayet edilir ki tandırın bulunduğu yerde çok eskilerde bir ev ve evin tandırı varmış. Evin erkeği yaşlı, öfkeli, aksi, kıskanç bir ihtiyar ve “Allah rızası için benime evlenir misin” dediğin için Allah’ın rızasına büyük değer veren ve bu sebeple onun isteğini kabul ederek, onunla evlenen genç ve çok gü-

zel bir kadın bu evde yaşarlarmış.

Aksi ve yaşlı ihtiyaç genç ve güzel karısına “Sakin dışarı çıkmayacaksın, senin hiçbir yerini bir yabancı erkek görmeyecek” diye her gün evden çıkar-ken tembih edermiş.

Bir gün evde ekmek pişirirken dışarıdan da ekmeğin kokusunu alan aç bir ihtiyaç kapıyı çalıs “Allah rızası için bana ekmek ver” deyince Allah rızasına verdiği değer sebebi ile kapıyı aralayıp ona bir ekmek uzatır.

Akşam kocası eve gelince kadın hala ekmek pişirmekte-dir. Kocasına “Beyim bir ihtiyaç geldi, Allah rızası için ekmek istedi. Bende Allah rızası için dediğinden bir ekmek verdim. Elimi gördü” deyince, aksi ve kıskanç ihtiyaç hiddetle “O zaman Allah rızası için kendini tandıra at” deyince Allah rızasına verdiği değer sebebi ile kendini ateş yumağı tandırın içine bırakır.

Asırlar boyu ziyaret edilen bu mekan konağın restorasyonu sırasında kaybolmuşsa da yeri tarafımdan tam olarak bilinmemektedir. Bu yıl bahçe düzenlemeleri esnasında yeniden canlandırılması düşünülürse yerini ve şeklini tam olarak gösterebilirim.

Süleymaniye GAZETESİ

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ'NİN 2 AYLIK SÜRELİ YAYINIDIR
YIL:2 SAYI:7 TARİH: EYLÜL-EKİM 2016

İMTİYAZ SAHİBİ
Gümüşhane Valiliği Adına
Gümüşhane Valisi Okay MEMİŞ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Şenol TURAN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Engin DOĞRU

HABER EDITÖRÜ
Abdullah UZUN

SAYFA EDITÖRÜ
Arif DUMAN

FOTOĞRAFLAR
Engin DOĞRU, Recep ERGİN, Hüseyin ÖZGÜN, Mustafa ZENGİN

İLETİŞİM
Karaer Mah. Hükümet Cad. No:1
E-mail :gsuleymaniye@gmail.com

BASKI
İber Ofset

“Şimdi uzaklardasın”

Engin DOĞRU

“Kayıp Zamanın İzinde”

Tarihi İpek Yolu üzerinde, gümüş renkli yamaçlara yaslanan Süleymaniye, Gümüşhane'nin en eski yerleşim yeridir. Kanuni Sultan Süleyman'dan yadigar doğal ve kentsel bir sit alanı olan bu antik kent, Türklerin, Ermenilerin ve Rumların uzunca bir süre birlikte yaşadıkları sevgi, hoşgörü ve barış yerleşimidir. Şehir merkezine 4 km mesafede, şehrin güneybatı yamacında yer alan ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1520-1566 yılları arasında “Canca”, Kurtuluş Savaşı'na kadar “Gümüşhane” ve daha sonra da Süleymaniye Mahallesi olarak anılan bu yerleşim yeri, günümüzde Eski Gümüşhane olarak adlandırılmaktadır.

Asurlar, Urartular, Medler, Pers Krallığı, Makedonlar, Pontus Krallığı, Roma İmparatorluğu, Emeviler, Selçuklular ve son olarak Osmanlı İmparatorluğu gibi tarihe yön veren birçok medeniyete ev sahipliği yapan Süleymaniye, Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon-Pontus Rum Devleti'nin varlığına

son vermesiyle 1461 yılında Türklerin hâkimiyetine geçmiştir. Zengin bir maziye sahip olan Süleymaniye, birçok tarihsel anıtı da bağrında saklamış ve günümüze kadar taşımıştır.

Yitik Zamanın Tanığı “Süleymaniye Camii”

Kanuni Sultan Süleyman tarafından 16. yüzyılda yaptırılan ve birkaç kez restore edilen yapı, dikdörtgen plan üzerine kurulmuş düz toprak tavanı, altı ahşap direk üzerine desteklenerek yapılmış ve çatıyla kapatılmıştır. Bugün hâlâ ibadete açık olan caminin hemen ön tarafında, klasik Gümüşhane mimarisıyla 19. yüzyılda yapılmış bir mescit ile kalın ve silindirik yapıda bir minare vardır.

Küçük Cami diye isimlendirilen bir diğer yapı da, 15. yüzyılda Danişmentliler zamanından kalan camidir. Kare plan üzerine ve tek kubbeli olarak inşa edilen yapının, tamamen taş işçiliğiyle yapılan kubbesi oldukça yüksek, kapı ve pencereleri yuvarlak kemerlidir.

Süleymaniye'de, restore

edilerek ayakta kalan üç önemli minare de bulunmaktadır. 15. yüzyılda inşa edilmiş ve camileri günümüze kadar ulaşamamış olan bu minareler tek şerefelidir.

Ekonominin Tarihsel Mübrû “Altın ve Gümüş Sikkeler”

1646 yılında yolu Gümüşhane'ye düşen Evliya Çelebi, “Seyahatnâme” adlı eserinde, şehirde 70 kadar gümüş madeni olduğunu; gümüş madenlerinin yedi koldan tok damarlar ve kurşunsuz halis cevherler şeklinde olduğunu yazmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat, I. Ahmet ve I. Mahmut dönemlerine ait altın ve gümüş sikkelerde Osmanlı Türkçesiyle “Canca veya Canice” ismi yer alırken; I. Mahmut dönemine ait sikkelerde Gümüşhane ismi yer almaktadır.

Kiliseler

Süleymaniye'de yer alan Surp Karabet Kilisesi, 16. yüzyılda dikdörtgen plan üzerine üç nefli bazilika bir planda inşa edilmiştir. Yerleşimde, çok eski döneme ait bir diğer kili-

se de, ilk adıyla Hagia Tiriada, bugünkü adıyla Hegios Gergios Metropolitik Kilise'dir. İki defa onarım görmüş bu yapının duvarları bugün hala ayakta. Üst kısmı tamamen çökmüş olan Hegios Stepanos Kilisesi de üç nefli bazilika planda yapılmış, 18.yüzyılda inşa edilmiş ve 19.yüzyılda restore edilmiştir. Dikdörtgen plan üzerine iki katlı olarak inşa edilmiş olan 19. yüzyıl eseri bir diğer yapı olan Metropolitik Kilise de, kesme ve moloz taş kullanılarak inşa edilmiş, cephe duvarları günümüze kadar ulaşsa da üst örtüsü tamamen yıkılmıştır.

Tarihin Günümüze Hediyesi Diğer Yapılar Süleymaniye'nin Cami-i Sağır Mahallesi'nde yuvarlak kemerli, tek gözlü, moloz ve kesme taştan, yığma tekniğiyle yapılan 19. yüzyıla ait bir köprü bulunmaktadır. Yine, Süleymaniye'ye giderken yolun sol tarafında, tek parça, iki ayak üzerine, sivri kemerli bir tarzda yapılmış 19. yüzyıla ait ve Komiserin Çeşmesi diye adlandırılan bir çeşme bulunmaktadır. Yol üzerin-

de bulunan bir diğer çeşme de, yine 19. yüzyıl eseri olan ve kare plan üzerine düzgün yontma taşla yapılan Hıdır-İlyas Çeşmesi'dir. Bu eser, tabiat şartları sebebiyle büyük oranda tahrip olmuştur. 15. yüzyıla ait Türk hamamlarından olan Paşa Hamamı, taş ve tuğla kullanılarak, küçük boyutlarda ve kubbeli olarak inşa edilmiştir. Moloz taş ve tuğladan inşa edilen, klasik dört eyvanlı haçvari bir sıcaklığa sahip 15. yüzyıl eseri bir diğer hamam da Kavaklık Hamamı'dır. Yine 15. yüzyıla ait, üç eyvanlı, iki köşe hücreli bir sıcaklığa sahip klasik Osmanlı hamamları planında yapılan ve günümüze tabiat şartlarından dolayı pek azı ulaşan bir diğer yapı ise Çaput Hamamı'dır.

Bekâ Âleminin Sır Taşları “Hazireler ve Mezarlıklar”

Süleymaniye'de yer alan 15. yüzyıl Osmanlı dönemine ait hazire ve mezarlıkta yer alan mezarlardan bazılarının baş taşı kavuklu ve üçgen başlıklı; ayak taşları ise düz ve kitabelidir. Yazılar mermer üzerine sülüsle nestâlik tekniğiyle yazılmıştır.

İsmi ile müsemma kent: GÜMÜŞHANE

Kemal SAYLAN

Gümüşhane adının şehre ne zaman ve nasıl verildiği konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte gerek yazılı belgelerdeki ifadelerden gerekse halk arasındaki söylentilerden hareketle konu hakkında bir kanaate varmak mümkündür.

Şehre Gümüşhane adının verilmesiyle ilgili halk arasında bir efsane zikredilmektedir. Bu tür efsanelere Anadolu'nun birçok kentinde rastlanmaktadır. Bu efsaneler genellikle bir gerçeklikten hareketle ortaya atılan ancak kulaktan kulağa aktarılırken abartılı bir hal alan söylemlerdir. Gümüşhane adıyla ilgili söylenen efsane halk arasında kabul gördüğü için zikredilmeye değerdir. Efsaneye göre bir zamanlar bu bölgede yaşayan bir beyin dünyalar güzeli "Gümüşkız" adında bir kızı varmış. Bu kız yörede bulunan fakir bir çobana gönlünü kaptırmış. Ancak babası kızını yörenin önde gelenlerinden birine vermek istiyormuş. Babası, isteğini kabul etmeyen kızını ikna edebilmek için kendisine gümüşten bir köşk yaptırmış ve kızını buraya hapsedmiş. Bu güzeller güzeli, altın sarısı saçlı kız saçları gümüş gümüş tel oluncaya kadar ömrünün geri kalan bölümünü burada geçirmek zorunda kalmış. Sonra köş-

kün bulunduğu yerde bir şehir kurulmuş ve kurulan bu şehre de "Gümüşhane" adı verilmiş.

XIX. yüzyıl boyunca batılı yazarların geneli şehrin adını kendi dillerindeki yazılış biçimi olan "Ghumishkhana", "Gemiskhana", "Gumush khaneh", "Gumysch haneh", "Gumuysch hane", "Gyumish-khane" şeklinde kullanmışlardır. Bununla birlikte batılı yazarlardan bazıları bu kullanım yerine Grekçe kökenli "Argyropolis" ismini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu yazarların "Argyropolis" ismini ısrarla kullanmayı tercih etmelerinin nedeni, bu ismin Grekçe olması ve "gümüş şehir/ev" anlamına gelmesidir. Bu kişiler, bu ismi kullanarak buranın eski bir Rum yerleşimi olduğunu ispatlama çabasındadırlar. Bu bakış açısına sahip yazarlar Anadolu'daki bütün yerleşim birimleri için de aynı çabayı göstermektedirler. Özbekçe Türkçe olan bazı yer adlarını antik adlarla özdeşleştirerek Anadolu'nun bir Rum diyarı olduğunu ispatlamaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle bu kişilerin çalışmaları bir hayal gücünün ötesine geçmemektedir.

Nitekim milattan önceki dönemlere ait yöre hakkında bilgi veren yazılı kaynaklara ba-

kıldığında XV. yüzyıldan önce yörede "Argyropolis" ismine rastlanmamaktadır. Dönemin kaynaklarında bu isimde bir yerleşim birimi olmadığı gibi bugünkü Gümüşhane şehrinin bulunduğu çevrede herhangi bir yerleşim yeri de yoktur. Ksenophon, M.Ö. 400 yıllarında kaleme aldığı Onbinlerin Dönüşü adlı kitabında yörede bu isimle anılan herhangi bir yerleşim biriminden bahsetmemiştir. XIII. yüzyıl sonlarında yöreden geçen Marko Polo, yörede bu isimle bir yerleşim birimini adım anmamıştır. İspanyol kralı tarafından Timur'a hediyeler sunmak için gönderilen ve 1404 senesinde Gümüşhane yöresinden geçen Ruy Gonzales de Clavijo da yöredeki yerleşim yerlerinin isimlerini "Pyxites", "Palima", "Zegan", "Cadaca", "Dorileh", "Alanza" şeklinde sıralarken Gümüşhane şehri ile ilgili herhangi bir yerleşim biriminden bahsetmemiş hatta bu isme yakın bir ifade dahi kullanmamıştır.

Kâtip Çelebi'nin Cihannüma adlı eseri Gümüşhane adıyla ilgili başka bir ismi ortaya çıkarmaktadır. Eserde Gümüşhane'nin adıyla ilgili "kaza-yı Urla nam-ı diğer Gümüşhane" ifadeleri kullanılmaktadır. Bu ifadeye göre kazanın asıl adı-

nın "Urla" olduğu ancak Gümüşhane adının da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bu ifadeye başka hiçbir yerde rastlanılmamaktadır. Bu yüzden de Cihannüma'da geçen bu ifadeye temkinli yaklaşmaktayız. Çünkü Gümüşhane ili ilgili bölüm yazılmadan önce Kâtip Çelebi vefat etmiş, eserin geri kalan bölümünü İbrahim Müteferrika tamamlamıştır. Muhtemelen İbrahim Müteferrika'nın Gümüşhane ile ilgili bölümü yazarken başka kaynaklardan yararlanması yazarı Gümüşhane adıyla ilgili yanlış bir bilgiye götürmüştür. Bu nedenle Cihannüma'da yer alan "Urla" ifadesinin yanlış olması kuvvetle muhtemeldir.

Şehre bu ismin verilmesiyle ilgili Osmanlı Devleti'nin kayıtlarına baktığımızda ise şu durum karşımıza çıkar. 1486 tarihinde yörenin fethinden sonra tutulan ilk tahrir kayıtlarında "Gümüşhane" ismine rastlanmaz.20 Daha sonraki tahrir kayıtlarında ve yöredeki darphanede 1574 senesinde kesilen Osmanlı paralarının üzerinde "Canca" adına rastlanır. Tahrir kayıtlarında "Canca" Torul kazasına bağlı, idari statüsü açık olmayan bir veya birkaç köyün adı olarak geçmektedir.

1646 yılında Gümüşhane'ye gelen Evliya Çelebi de eserinde şehrin ismiyle ilgili "...Osmanlı ülkesinde gümüş madeni bulunan öteki yerler de vardır. Amma bu Gümüşhane şehrinin gümüş damarları yedi yerden kol kalınlığında damarlar olup, hepsi kurşunsuz saf cevherdir. O sırada buradaki gümüş madeni hiçbir yerde yoktu. Şehre o zaman Gümüşhane denilmiş ise de Âli Osman defterhanesinde "Canha" yazılmıştır..." ifadelerine yer vermektedir.

Evliya Çelebi'nin bu ifadelerinden hareketle "Gümüşhane" adının halk arasında, "Canca" adının ise resmi kayıtlarda kullanıldığı söylenebilir.

Buraya kadar ifade etmeye çalıştığımız işin özeti şudur: "Gümüşhane" veya "Canca" bölgedeki madenlerde * çalışan işçilerin oluşturduğu bir yerleşim birimidir. Burası madenleriyle ortaya çıkan ve bu özelliği ile meşhur olan bir yerdir.23 Yani şehre "Gümüşhane" adının verilmesinin yöredeki zengin gümüş madenlerinin bulunmasıyla ilgili olduğu açıktır. Başlangıçta resmi kayıtlarda "Canca" adı kullanılsa da zamanla bu isim yerini halkın kullanmayı tercih ettiği "Gümüşhane" adına bırakmıştır.

Harşit gururla sunar:

Röportaj : Engin DOĞRU-İsmail GÜRSES

İsmail Tozlu

Yüzyıllardır adını verdiği vadiye hayat kaynağı olan Harşit, etrafında toplanan insanlara hem can suyu vermiş hem de ilham kaynağı olmuştur. Her dem cömert bu vadinin suyundan içen, havasından soluyan nice yiğitler, nice analar, nice kızlar emeğini, alın terini vatan sevgisiyle hem bu topraklara hem de Anadolu'nun diğer yerlerine nakış nakış işlemiştir.

Vadinin zirvelerindeki el değmemiş, yemyeşil yayların insanına yüklediği enerji, kimi zaman horonla kimi zaman yanık bir türkü ile kimi zaman ise sporla kendini ifade eder.

Bu pozitif enerjisini yıllardır hiç kaybetmemiş maraton koşucusu İsmail Tozlu ile bu sayımızda sohbet imkânı bulduk.

Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Nerede, ne zaman doğdunuz. Bugüne kadar nerelerde okudunuz ve nerelerde çalıştınız?

1954 yılında Kürtün Yaylalı Köyünün 2500 rakımlı Taşbaşı yaylasında doğmuşum. İlkokulu Kürtün Araköy'de, Ortaokulu Kürtün ilçe merkezinde, Lise eğitimimi de Gümüşhane Endüstri Meslek Lisesinde bitirdim. Askerlik dönüşü İstanbul'a yerleştim. Taşkızak askeri tersanesinde çalıştım. Daha sonra kendi işimi kurdum ve emekli oldum.

Bu spora ne zaman ve nasıl başladınız? Spor dalını seçmenizin sebebi nedir?

Kürtün ilçesi yaylalarıyla meşhur bir ilçedir. Dağlarında birçok yayla ve yaylacı bulunmaktadır. Tabi haliyle yaylacılar hayvancılıkla geçimini sağlarlar. Bende yaşadığım Yaylalı köyünde çobanlık yaptığım yaşlar bu sporla ilk tanışma devrem olduğunu söyleyebilirim. Daha sonra askerde spora başladım. Sonrasında sağlık sporu yaparak yarışmalara katıldım, derece elde ettim ve devam ettirmeye karar verdim.

Spor yaşamınızda bugüne kadar elde ettiğiniz başarıları sıralar mısınız?

42 kilometrelik Avrasya Maratonunda beş yıl üst üste yaş gurubu birincisi oldum. Üç yıl Antalya Maratonunda yaş gurubunda birinciliğim oldu. 21 kilometrelik Darıca Yarı Maratonunda birincilik, Adana Yarı Maratonunda birincilik, Tarsus Yarı Maratonunda birincilik, Zeytinburnu Cumhuriyet Koşusunda birincilik gibi birçok yarışmada birinciliklerim oldu.

Bize ailenizden bahseder misiniz? Onların sizin başarınızda payı nedir?

Evlüyüm, ikisi erkek biri kız 3 çocuk babasıyım. Çocuklarımla hep evli, 10 tanede torunum var. Eşim ve çocuklarım yaptığım spora tam destek veriyorlar. Girdiğim yarışmalardan önce motive olmam noktasında desteklerini her zaman görmüşümdür. Bu beni hem mutlu hem de gayretlendiren bir unsurdur.

Maraton koşusu fiziki zorluğu olan bir spor dalı, yaşınız itibarıyla bu sporu yapmak sizi zorlamıyor mu? Bu sporun ko-

lay ve zor yönleri nedir ve nasıl aştınız?

Tabi maraton gerçekten kolay bir spor değil. Maraton koşabilmek için özel hazırlanmış 5-6 aylık bir programı uygulamak gerekiyor. Çok zor ama sürekli programı uygulayabilerseniz iyi koşar ve iyi sonuç elde edersiniz. Zoru başarmanın tek yolu planlı, programlı çalışmaktan geçer.

Bu spordaki başarılarınız sizi tatmin etti mi?

Sporu severek yapıyorum. Elde ettiğimiz dereceler bir sporcu için uzun bir çalışmanın, gayretin ve emeğin karşılığı gibidir. Belki maddi bir değeri yoktur ama manevi olarak sizi bir sonraki yarışa odaklayan bir ödüldür. Bu zamana kadar birçok başarıyı bu sayede elde ettim.

Toplumumuzda sporculara verilen değeri nasıl bulmaktasınız?

Toplumumuz spora hiç mi hiç değer vermiyor. Hele hele de atletizme hiç değer vermiyor. Oysaki atletizmin bütün spor-

ların anası olduğu söylenir. İnsanlarımız daha ziyade popüler olan spor dallarına daha meraklı. Burada başarılı olmak veya olmamak pek bir önem taşımaz. Başarısız olduğumuz bir dalda toplum daha ilgili olabilirken, birincilik elde edilen bir dalda ise gayet ilgisiz olabilmektedir.

Sporcuların genel sorunları nedir ve çözüm yolları nelerdir?

Bence sorun, işi bilen kişilerin görevlendirilmemesinden kaynaklı. Bir spor dalına iyi eğitim almış ve o sporu bizatihi yapan kişileri işin başına getirmek en doğru yöntemdir. Eğer bir başarı elde edilememişse aynı kişide ısrarcı olmayıp daha iyi yapacak olanı getirmek gerekir. Sporda liyakate önem verip, sporun her alanı siyasetten arındırılmalıdır.

Sporcu olmak isteyenlere ve kamuoyuna neler söylemek istersiniz?

Kamuoyuna şunu söylemek isterim; Ben İsmail Tozlu 62 yaşındayım. Ben maratonu 3 saatte koşuyorsam bizim ço-

cuklarımızda maraton koşup birinci neden olmasın? 38 yıldır Avrasya Maratonu yapılıyor. İlk üçüncü sıralamasından bir Türk yok. Ben diyorum ki; ele verelim Avrasya Maratonu ve dünya maratonları birincisini Gümüşhane'den çıkaralım. Benim bu konuyla alakalı yapmaya çalıştığım ve yüzde seksen itibarıyla bitmiş bir projem var. Hala projeyi bitirmek için devam ediyorum. Kürtün 'de 2000 rakımda yapılmış 15 odalı bir barınma yeri yaptık, az bir eksiği var ama. Antrenman için 21 km'lik parkurumuz var bunun 8 km'si yapılmış vaziyette. Gidiş dönüş olarak hesap edilirse 42 km yapıyor. Kalan kısmı da inşallah önümüzdeki yıl tamamlanacak. Parkurun bitiminde ise yüzme havuzu yapma düşüncem var. Bu projelerimizi başarabilir ve hayata geçirirsek en geç beş yıl içinde atletizmde Gümüşhane'yi tüm dünya tanıyacaktır. Eğer inanır ve doğru yöntemlerle hedefe yönelirsek başarı kaçınılmazdır.